

Megjelenik hetenként kétszer: csütörtökön és vasárnapon. — Előfizetési díj helyben, kihirdetés és vidékre postán: egy évre 8 forint, fél évre 4 for. önmegjelenésre 2 for. 50 kr. o. é. — Előfizetheti minden év cs. kir. postahivatalánál.

GYŐRI KÖZLÖNY.

Hirdetések díja: három hasznos postai betűkkel egyszeri bejelentésért soronként 6 kr., kétszeriért 5 kr., többszörös bejelentésért soronként 4 kr. o. é. — Bélyeg-díj minden hirdetés után 30 kr. osztr. értékben.

VEGYES TARTALMU HETILAP.

Szerkesztő és kiadó hivatal a Kazinczy-utca 58-ik sz. alatti ház első emeletében, hova minden a lapot érdeklő közlemények bérmentesen intézendők.

A „győri dalkör“ f. évi ápril 27-én délutáni 3 órákor a városban nagy természetrendkívüli közgyűlést tartand. Targyni: az egyetnek ének- s zeneegyleti átalakítása, az alapszabályoknak övrigre szükséges módosításai, ezeknek följeljesztése, ugy tisztviselők választása; — azért a körnek pártoló egy működő tagjai, nemkülönben, kik a létesítendő ének- s zeneegyletben résztvenni szándékoznak, minél nagyobb számmal megjelenési kérelmek.

Győr, ápril 19-én 1862.

Kálóczy Imre,
ideig. jegyző.

Dr. Kovács Pál,
mint ideig. elnök.

Győr-Ujvárosról.

(Folytatás.)

1551-ben:

Kálmán János és neje Farkas Ilona újvárosi lakosok sügi szölejeket, mely a keneséggyep dűlőben fektűt, Molnár Pál győr-újvárosi lakosnak 3 magyar forintért eladták. ¹⁾

Mészáros Demeter újvárosi lakosnak Nagy-Barátin szöleje volt, mely a Mibálesze nevi dűlőben fektűt. ²⁾

1559-ben Mészáros Benedek újvárosi polgár Alsók (Szent-Márton) városa szőlőhegyén levő szölejét Szappangyártó Mihálynak 31 tallérért eladta. ³⁾

1562. Nagy Bálint deák újvárosi lakos Csanakon 31¹⁾ forinrtért szőlőt vesz Kossa Lukács nyaradi lakostól. ⁴⁾

1563. Karju Benedek újvárosi lakos 12 forinton Csanakon szőlőt vesz. ⁵⁾

Lázi Egyedi Dénes Győr külvárosának, Újvárosnak lakosa nagy-barátin szölejét 19 magyar forintért Rudics Katalinnak eladta. ⁶⁾

Pethe Antal újvárosi lakos Mclőn szőlőt vesz 7 forinton Gál Istvánné, született Gyirmóti Veronikától. ⁷⁾

1566. Baboti Benedek és Inotai Beitalan mint győr-újvárosi lakosok említtetnek. ⁸⁾

Varga Barabás újvárosi lakos Mclőn szőlőt vesz. ⁹⁾

1567. Czibók István szinto idevaló lakos Kis-Barátin vesz szőlőt, ¹⁰⁾ valamint Szabó János is. ¹¹⁾

Megengedjen a t. olvasó, hogy Újváros lakosainak csak egyszerű neveit sorolom elő, annak egyedüli oka: kultúrassaink hiánya, melyről alább bővebben szözlendok. Most még néhány szerencsétlen lakosairól kell emlékezmem. Ugyanis

1569. Szalai Bálint újvárosi lakos, a múlt években török fogságba esvén, neje Orsolya asszony, hogy férjét kiválthassa, ezen évben csanaki szölejét 50 magyar forintért eladta. ¹²⁾

1572-ben Takács Gergely volt kénytelen méfői szölejét eladni, hogy a török fogságból kiválthassa magát. ¹³⁾

1574-ben pedig Varga Péter, ki nyul szölejeit adta el 57 magyar forint és egy tallérért, csak hogy a törökök kemény fogságából megmeneküljön. ¹⁴⁾

1577-ben a győri káptalan mint földesúr (mert meg kell jegyezmem, hogy Győr városa magát 1743-ban váltta ki a káptalantól s lett királyi várossá) meg-

engedte Temporal Domonkos kőmivesnek, hogy Újvárosban kívül, nyugot felé, a Rápeza mellett téglakemeneszt állíthasson azon feltétellel, miszerint évente 2000 darab téglát szolgáltat a győri káptalannak. ¹⁵⁾

1582-ben a Rába vonal s a Tököz védelmére építette Győrmege a mérgesi kastélyt. ¹⁶⁾

1586-ban Takács Benedek megyei tisztviselő jelenté egyik gyűlésen, hogy ő Szőnyi Farkas kérelmére Apollonia asszonyt, özvegy Magasi Miklósnét május 24-kén személyesen felkeresvén Újvárosban, megidézte. ¹⁷⁾

Újváros meg is volt erősítve, melynek első nyomára 1588-ban akadunk. Ugyanis a megye régi jegyzőkönyvében a következő sorokat olvastam feljegyzve: Az 1588-dik évi május hó 13-dikán tartott gyűlésen Gregoróczy Vincze helyettes várparancsnok előterjesztése folytán a töközi lakosok közmunkája a mérgesi kastély erősítésére s javítására, a megye többi lakosait pedig a győri vár mellett levő Újváros építésére fordítalmi határozatotott. Véleményem szerint ezen erősítés tisztán csak a temető felé eső részen történt, mert egyfelől a vár, másfelől a Rába és Rápeza eléggé védte a külvárost. Hogy a folyó vizek mellett valami bástya vagy palánk lett volna, legkisebb nyomára sem akadtam, de arra igen, hogy Újvárosnak Abda felé eső része meg volt erősítve. (Ezen palánk és sáncz véleményem szerint azon helyen húzódtott végig, hol most Pozsonyi Ignácz örökesei, Tüske Dániel, Angster urak házai állanak, s így tovább a Rábaig.) Kerekviz bécsi követ Konstantinápolyba utazván, Bécsből Győrbe s innét tovább menvén, emlékirataiban írva hagyta, hogy a bécsi kapu előtt van egy külváros, mely némileg beszűcsözva van, s abban német és magyar lovasok tanáznak. ¹⁸⁾

Tököz és a győr-óvári hadut védelmére ezen időben a következő megerősített házak = kastélyok állottak fenn:

Az abdai, a mostani vámház helyén, a Rápezáni átjárás védelmére.

A borsói, az ugyanis templomjokhoz egy gömbölyű nagy tornyot építettek, a honnét a helység német Runderthurm elnevezését vette, s veszelő idején ide vonták magukat.

Az ölevény-szigeti, de ez már az XVI. században elpusztult, a Duna mellett maig is fennálló leányvári rom helyén.

A rába- vagyis káptalan-patonai, mely a mostani ispánlak helyén fektűt.

A mérgesi, a helység előtt fektűt nagy dombon állott.

Ezen védvonal folytatása volt a bodonhelyi és keszdi kastély Sopronmegyében.

(Folytatatik.)

Ráth Károly.

Miként eszközölhető a tanító által, hogy az iskola a gyermekektől szorgalmasan, főleg pedig szívesen meglátogattassék?

... HALÁSZ ANTAL, elemi fiánitól. — (Vége.)

Hogy erre helyesen s eléggé bebizonyítónan feleljünk, már fentebb fölemlítt nagy érdemű tanfőnnyel szólván, az ily kérdést levő tanítóhoz e következő feleletet kell intéznünk: „s o g i t s m a g a d m a g a d o n t!“

Hogy pedig ezen maga magánai segítés a tanítónak teljesen sikerüljön, irányt nem adó csekély véleményem szerint, többnyire o következők emeltyükkel kell előmozdítalmnia, kicszűköztetnie:

a) Elismert és közvetlenül szükséges tény, hogy

a tanító e növelési alapmondatot: „iparkodjál, hogy a tanulást a gyermekeknek kellemessé tedd,“ mindig szem előtt tartsa és legmegyebben szívőbe vesse. Ha ez alapmondattól -- mi nem tagadható -- majdnem leg-több iskolában a tanítóknál általában becsével bír, -- mennyivel könnyebb -- s szükségesebbnek kell annak, főleg már az alsó osztálybani alkalmazásának lennie! Már itt kell kizárva maradnia minden elvontnak, mely nem alapszik tiszta szemléleten, s a mi tehát csak valdói elme- s szellemfőid; és hogy a tanoncoknak már jó korán tegyek kellemesebbé a tanulást, és egy szóval az iskolalátogatást, a tanítónak azon kell lennie, hogy tanoncainak különböző hajlandóságait, lelkierőit, hajlamait és tehetségeit jól megismerni tanulja. Mintegy az ő körökbe kell magát belegendolnia; de nem úgy, mintha talán az ő szeszélyeinek és hajlamaiknak akarja tömjenezni, hódolni, hanem csak, hogy azokat, ha lehetséges, arra felhasználhassa, miszerint tanítás s növelés módját egy tudja elindítani, hogy a gyermekek ezáltal mindinkább megkedveljék és ez rájuk nézve valdói érdekek birjók.

b) Jól meg kell értenie a tanítónak e fogalmat: „gyermekek,“ azaz a gyermekek szellemét, gondoló- s felfogó tehetséget kellően fel kell fognia, hogy azt minden irányban méltánylani tudja. Csak is akkor fog valóban hasznosan s övdösen behatni a testi s lelki növelésre; csak akkor fog fáradozása s működése a kívánt sikerrel megkoronázhatni.

Hasonló leend egy szerető atyához, a ki körül az ártatlan kisdédek összereseregint szeretnek, hogy bölcs -- mert őket illetőleg vonzerővel bíró -- oktatást s tanítást figyelemmel hallgathassák, felfoghassák és szívőbe eltörűthetlen szilárdan bevehessék.

Ha tudja azután a gyermek, mennyire szomorija azáltal „a szeretett tanító urat,“ hogyan akarja csak egy óra hosszág is, fontos ok nélkül az iskolából elmaradni! -- Sőt inkább örömsugárzó arczczal jön haza az iskolából, s látszólagos megelegültséggel beszél el az itt hallottat s megtanultat a kedves szőlőnek s testvéreknek is.

De ez esetben a szőlők is egészen más véleményvel bírandanak majd az iskola- és tanítóról! -- Az előbbi azután inkább szent plántátnak tekintendők, a hol gyermekeiknek testi s szellemi fejlődés előmozdítását és ez lelkiismeretesen megőriztetik; hol t. i. a munkás s szorgalmas kertész szüntelenül gondoskodik, hogy a gyengéd növényeket az Ur kertjében nemessítse és a kizűtött czezhöz mindinkább közelebb juttassa.

Hogy tudhatnák s fogják is azután gyermekeiket szándékosan az iskolától távol tartani? Hogy ne tartanak égbekéltő véteknak, kedves kisdédekkel, miután már az iskolát oly annyira megszerették, őket annak látogatásától visszatartóztatóg büsítim?

c) A tanító a szorgalmi s egyéb sorjegyzekeket mindig legnagyobb rendben tartsa. Ennek megvan-nak az ő jó és a tanúgy minden szakavatott bajnok által ismert hatásai. Eléggé meggyőződhettünk már arról, mennyire örvendenek a gyermekek egy ebben nyert dicsőre jegynek, és mennyire szerkettenek ezáltal minden jó és szőpre; s büntetési jegy pedig őket mily fájddalmasan szokta érinteni és jobbitani.

Továbbá dicsőreje a tanító minden alkalommal az iskolát szorgalmasan látogató és erkölcsös tanonczo-akat, és ócsarolja megrovólag azokat, kik ebből kö-telemeiknek csak hiányosan felelnek meg. De semmi-escse se legyen a büntetés testi fenytés, mely a gyermekek szívét az iskolától még inkább elidegeníti, és azonnaltal azíránt a szőlők házbán csak ellenszenvet idézne elő.

Némely tanító, fájddalom! ezt egészen nélkülöz-hetőnek véli; körülnézetesség, pontosság, a minden-beni nevelési s tanmódszerintű eljárás s főleg a szor-galmi és más egyéb sorjegyzekeknek rend- és sza-bályszerű vezetése neki csak szükségtelen terheknek

1)	Győri káptalan eredeti jegyzőkönyve I. k. 177. l.
2)	„ „ „ „ 180. l.
3)	„ „ „ „ II. 80. l.
4)	„ „ „ „ „ 184. l.
5)	„ „ „ „ „ 196. l.
6)	„ „ „ „ „ 225. l.
7)	„ „ „ „ „ 212. l.
8)	„ „ „ „ „ 312. l.
9)	„ „ „ „ „ 313. l.
10)	„ „ „ „ „ 333. l.
11)	„ „ „ „ „ 343. l.
12)	„ „ „ „ „ III. 16. l.
13)	„ „ „ „ „ II. 425. l.
14)	„ „ „ „ „ III. 124. l.

¹⁵⁾ Győri káptalan eredeti jegyzőkönyve III. k. 236. l.
¹⁶⁾ Győrmege I. jegyzőkönyve az illető évről.
¹⁷⁾ Ugyanott az illető évről.
¹⁸⁾ Kerekviz: Donaustrum. 697. lapon.